

5.3.2020

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjallinen lausunto eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle kestävän Euroopan investointiohjelmasta (E 62/2019 vp)

Komissio julkaisi 14.1.2020 suunnitelmansa investoinneista, joiden tarkoituksena on mahdollistaa joulukuun 11. päivä julkaistun Green Dealin tavoitteet eli EU:n nettonollapäästöt vuoteen 2050 mennessä. Investointiohjelman avulla pyritään saamaan liikkeelle yhteensä vähintään tuhat miljardia euroa kestäviin investointeihin.

Investointiohjelman puitteissa rahoitusta on tarkoitus kohdentaa 1) yleisesti Green Dealin tavoitteiden saavuttamiseen, 2) uusiin puhtaisiin energiamuotoihin, 3) kiertotalouden ratkaisuihin sekä 4) uuteen osaamiseen ja työpaikkojen syntymiseen. Varmistaakseen uusien investointien kohdentuvan tarkoituksenmukaisesti ja edistävän Green Dealin tavoitteita komissio aikoo tehostaa raportointia ja valvontaa. Lisäksi komissio aikoo hyödyntää vihreää taksonomiaa (yksityisten sijoitusten kestävyyskriteerit) myöntäessään rahoitusta.

Komission ehdotuksen mukaisesti EU:n monivuotisessa rahoitusohjelmassa (neuvottelut kesken) päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi rahoitusta kohdennettaisiin eri instrumentteihin seuraavasti:

- Verkkojen Eurooppa Välineen (CEF) rahoituksesta vähintään 60% tulisi tukea päästövähennystavoitteiden saavuttamista.
- Life ohjelman (The Life Programme) rahoitus korotetaan 5,4 miljardiin ja rahoituksesta kohdennetaan 60% ilmastoaloitteisiin.
- Euroopan horisontin (Horizon Europe) tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman kokonaisrahoituksesta 35% kohdennetaan ilmastoperusteisesti. Lisäksi komissio valmistelee ylimääräistä hakua, jonka puitteissa Green Dealin tavoitteisiin sidottuja hankkeita rahoitetaan 1 miljardilla.
- Euroopan sosiaalirahasto tukee arviolta 5 miljoonan ihmisen uudelleen koulutusta vihreiden työpaikkoja varten.
- EU:n koheesiorahastosta ja aluekehitysrahastosta (European Regional Development Fund) odotetaan seuraavan 7 vuoden aikana 108 miljardin investointeja ilmasto- ja ympäristöhankkeisiin.
- EU:n maatalouden kehittämisrahastosta kohdennetaan 40% ilmastotavoitteita edistäviin hankkeisiin. Kokonaisuudessa rahoituksen saamisen ehdoksi asetetaan tiukemmat ympäristö- ja ilmastovaatimukset.

Ohjelmaan kuuluvalla oikeudenmukaisen siirtymän mekanismilla (JTF) on tarkoitus kohdentaa vähintään 100 miljardia vuosittain vuosina ja sillä on tarkoitus varmistaa, että siirtymä on oikeudenmukainen mm. eri alueiden näkökulmasta. Rahoitusta kohdennettaisiin ensisijaisesti:

1) Alueille josta hiiliriippuvuus on suurta ja siirtymä vaati eniten ponnisteluja,

Id Versionumero

- 2) Työntekijöiden uudelleen koulutukseen aloilla jossa siirtymä hiilineutraaliuuteen aiheuttaa työpaikkojen menetystä, kuten hiiliteollisuus ja autonvalmistus ja
- 3) Jäsenmaille huomioiden heidän taloudellinen kehitys ja kyky investoida siirtymään.

Suomelle on komission tiedonannon¹ mukaan alustavasti allokoitu yhteensä rahoitusta seuraavasti:

1. 165 miljoonaa euroa Just Transition Fundin (JTF) kautta
2. 749 miljoonaa euroa Invest EU -ohjelman kautta
3. 2 383 miljoonaa euroa EIB:n tarjoaman rahoituksen kautta

Ensimmäinen rahoitusmekanismi on tarkoitettu jäsenmaiden suorien tukien hakemiseen, joita voi hakea ilmastopolitiikan aluetaloudellisten vaikutusten tasaamiseen sekä mm. työvoiman uudelleen koulutukseen. Toinen mekanismi eli Invest EU -ohjelma on tarkoitettu lainantakauksiin yksityisen sektorin hankkeille, jotka edistävät Green Dealin tavoitteita. Tällaisia hankkeita voisivat olla esimerkiksi energia- ja liikenneinfrastruktuurin hankkeet sekä hiilettömyyttä edistävät hankkeet.

Kolmannen mekanismin kautta julkiset toimijat voivat hakea EIB:n rahoitusta samankaltaisiin hankkeisiin kuin yksityinen sektori EU Invest -ohjelman kautta. Selvästi suurin rahoitusosuus Suomelle on varattu juuri EIB:n kautta tarjottavaan rahoitukseen.

Kokonaisrahoitus koko 10-vuoden periodille kolmen mekanismin kautta on yhteensä n. 143 miljardia euroa. Tästä n. 7,5 miljardia tai 5,3 prosenttia on allokoitu JTF-rahoitukseen, n. 30,7 miljardia tai 21,5 prosenttia Invest EU -ohjelmaan ja n. 104,6 miljardia tai 73,2 prosenttia EIB:n kautta tarjottavaan rahoitukseen. Alla olevassa taulukossa on eri alustavia arvioita eri jäsenmaille osoitetuista rahoitusosuuksista kolmen mekanismin kautta miljoonina euroina.

¹ <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/860491/JTM%20and%20JTF%20Allocation%20Table.pdf.pdf>